

ԱՆՁԿԵՐՏԻ ԲԱՆԱԻՈՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ

Գ ք. Նժդեհեանի

Ա Ն Յ Ա Գ Ա Ռ Ա Մ Ն Ե Ր *)

- Մեռուկ կով կաթնով կեղնի: Ընդհանրապէս մեռնողներու մասին նպաստաւոր կերպով կը խօսուի:
- Մեր հացի մէջ աղ չկայ: Դժգոհութիւն յայտնել բարիքներ վայելող ապերախաներու գէմ:
- Մեր ցեց մեր անձնէն ա: Յոյց տալ որ չարիքի մը պատճառը ընտանեկան թշնամին է:
- Մէկ չամչից միախանայ (գինե- Փոքր պատճառներէ մեծ արտուին) չշինւի: Պիւնքներ առաջ չ'են գար:
- Մէկ քարով երկու կուզ (ըն- Շատ ուժեղ պահանջող գործկոյզ) չղարկուի: մը մէկ ուժով չի կատարուիր:
- Մըզրիսի (տէգ) գողցող հարի Յանցանք գործողը նախ զայն տեղ չէնայ՝ չգողնայ: ծածկելու միջոցները կը պատրաստէ:
- Միսն անոսկոռ չուտի: Ամեն ընտիր բաները վատ կողմ մը կ'ունենան:
- Մուկ լէ աղանձ (բոհրած ցո- (Հեգնական): Երբ մէկը իր կարեն) կուտայ: բողբոլեմէն վեր նպատակներու իրագործումին կը ձգտի:
- Մուկ կատուին երազ կը տես- Ստրուկները իրենց բռնակալներու երկիւղը մտքէն չ'են հաներ, զանոնք ամենէն մեծը կը ճանչնան. կամ իրենց մէջ անոնց աննպաստ լուրեր տարածել:

*) Տես Ազգ. Հանդէս VII—VIII, XIII, XV.

- Մուկ ուր ծակի դուռ առուծ ա: Ամեն մարդ զինքը շրջապատողներու, կամ տանը մէջ ցոյց կուտայ ինքզինքը որպէս ամենէն կարող անձը:
- Մըջման բնի բոլոր (մըջիւնի վնասակար մարդերու շրջաբոյնի շուրջը) բան չբուսի: Կայքը միշտ աւերուած, փնասուած կ'ըլլայ:
- Յետին մարդ վազկան (վազող, շտապող) կ'եղնի: Ամեն բանի մէջ ետ մնացողը, ուշացողը աւելի փութկոտ կ'ըլլայ հասնելու ընկերին:
- Յետին տէր խընճ յառջին Երբ բանի մը վերջին տէրը սրտցաւանք կ'եղնի: աւելի խնամք ցոյց կուտայ այն բանին, քան առաջինը:
- Յուսով ապրող անյուս ա մեռեր: Յոյսը միշտ կը խաբէ մարդը և կը զրկէ յուսացուածէն:
- Նա քաղքցու հարուստն ու Արտաքին երևոյթը շատ անաղքատն ա պալի (յայտնի), նա դամ կը սխալեցնէ մարդերը, կախշու ծաղէկն ու դախ (մատաղ և բողոթեան և հասակի մասին, ծեբ):
- Շահէն-բաղի տեղ ագռաւն ա Երբ անարժանը արժանաւորին նստեր: կը յաջորդէ:
- Շան գլուխ շան փոր: Հոգ չ'ընել չարիքու ձեռքով իրարու հասած փնասները:
- Շան լէ ծընս (ցեղ) կը հարցուն: Մէկի արժանաւորութիւնը իմանալու համար՝ անոր նախնիքը աչքի առաջ ունենալու է. (այնպէս թէ ժառանգական է արժանաւորութիւնը):
- Շան հարսնըքին հարսնադէր Անկարգ, անկանոն գործի մը կը հարցուն: թեթև ու անբաւական օրէնք, կարգ առաջարկել:
- Շան պոչ ինչքան դարկեն կադպար՝ չը շխկի: Բնական թերութիւնները խրատներով և արուեստական միջոցներով չ'են ուղղուիր:
- Շատ տարտի տէր շատազրուց Մեծ վիշտերը, ցաւերը մարդու ա (շատախօս): մէջ առաջ կը բերեն միշտ հառաչելու, գանգատելու և շատախօսելու բնաւորութիւն:
- (V) Շատուրի շուրջէն (ապուր) Գործողներու շատուրութենէն ալնի (անլի=անաղ) կիզայ: անմիաբանութիւն և անաջողութիւն առաջ կուգայ:

- Շէն անուն վրբ աւեր քաղքին: Երբ վատահամբաւ, անպիտան մարդ մը ընտիր, մեծ մարդու մը անունը կը կրէ:
- Շէն տան տանտիկին շէր (կըտ- րիճ) կ'եղնի: Ունեւոր տուններու կիները կըտ- րիճ կ'ըլլան:
- Շրբիք (ընկեր) որ աղէկ (լաւ) Շահի մէջ լաւագոյնը ընկեր եղնէր, մէկ լէ Աստուած իրեն չ'ունենալն է: Կը շինէր:
- Շուլէֆիկ (շատ հաջող, աներես) Աներես մարդիկ իրենց չ'վերա- շուն ուր պոչ ըմէն բանի մէջ ընդած ամէն բանի մէջ կը խառ- կը կոխայ: նուին:
- Շորերս հին ա, էնօքի (անոր Զբաւոր երևոյթով մարդիկ ան- համար) խօսքս չ'ընցնայ: աղդեցիկ և անհաւատալի կ'ըլլան:
- Շուն լէ գարուն գուրս կենի, Մեծ դժուարութիւններով ձմե- ամս վաճ մորթին: ուր անցնող մարդու գարունը ա- ւելի վատ է:
- Շուն լէ Թըղ տիրով եղնի: Ամենէն դժբախտ վիճակը ան- տէր և անպաշտպան մնալն է:
- Շուն հաջալով ժամ չ'պղծւի: Հայհոյանքը անփնաւ է անոր, որուն կ'ուղղուի:
- Շուն հաջալով կը դախնայ Հայհոյելու, բամբասելու, զըր- (ծերանալ): պարտելու բնաւորութիւնը մին- չե մահը կը տեսէ:
- Շունէն՝ շուն ու կէս կ'եղնի: Վատահամբաւ մարդերը իրենց պէս, և երբեմն իրենցմէ աւելի վատ դաւակներ կ'ունենան:
- Շուն մարդ շուն համբով կ'եր- Վնասակար, վատ մարդը միշտ թայ: վատ վախճան կ'ունենայ:
- Շուն՝ մորթողին կիտան քաշել: Յանցանքի վերաբէն կը պատ- ժուին միայն յանցաւորները:
- Շուն նստեր ա սէլի (սայլի) Երբ մէկը մեծ ու գովելի գործի մը հեղինակը, պատահաւ ինքզին- քը կը ցուցնէ:
- Շուտ ակրատ (նախանայ) ու- Կանուխ ամուսնացողները չեն տող չ'փոշմնի (չգղջար): ստըջանար:
- Շօխէ *) գառ Թէ գոլտ մոմ Ճարպիկ մարդեր, աներես տղաք-

*) Շօխէ կամ Մէժօ կ'ըսուի այն նորածին գաւնեւորուն, որոնք աներեսութեամբ հանդիպող ոչխարը կը ծծեն, առանց ճանչնալու իրենց մայրը:

- (մայր) կը ծծայ, թի՛ դէլուններ ամէն բանէ գիտեն շահ մը (ուրիշին)։
 Ղուրս բերել։
- Ո՞ն որ (ով որ) խըղի (ուրիշի) Յոյսը միշտ ուրիշներու վրայ կարպտով զուր ոտ պարզայ, դնող մարդը՝ յուսախար կ'ըլլայ, բաց կը մնայ։
- Ո՞ն պար չ'ելեր, պար մի էվէ- Գործելէն առաջ երբ մէկը լի (աւելի) գինայ (կամ կը խա- ինքզինքը կարող և յարմար կ'զգայ ալ)։
 ալն գործին մէջ։
- Ոսկին տըլի (տղմի ցեխի) Արժանիքը երևան կուգայ, որ- մէջ լէ կը փիւայ (կը փայլի)։
 Հափ ալ արտաքին գճուճ երե- տյթսվ ծածկուի։
- Ոսկու դատը (յարգ) ոսկերիչ Մարդիկ իրենց գործերին վե- զինայ։
 րաբերեալ բաներու արժէքը կըր- նան իմանալ։
- Որ էթմու (որբի) ծառ ծաղկէր, Տղայք ամեն բաղդաւորութենէ Էր (ինչու) կը ծաղկաթփեր (ծաղ- կըղղկուին՝ երբ որբանան։
 կաթափ=տերեաթափ)։
 Եթէ մարդ դժուարութեանց չը
- Որ թողեն՝ կորեկ լէ կ'երթայ հանդիպի՝ կրնայ ամէն ուզածը
 Երուսաղէմ։
 կատարել։
- Որ կը քոչես (գաղթել), համ- Գաղթականը, պանդուխտը ապ- րու երկու կողմն էլ ցանա։
 գործը կատարելու է։
- Որձ (արու) կաւը (գառ) նպատակի համար մեռնելու է։
 Ամէն տղամարդ միշտ բարի զանաղի (մորթելու) համար ա։
 Պատիւ կը համարուի սպանուիլը,
- Ուլ (այծի ուլ) չ'մնայ կողմի և անպատուութիւն՝ բնական մա- (կողովի) տակ։
 հով մեռնիլը)։
 Մանկութեան ժամանակ միայն
- Ուռ մատղըռուց (մատաղ, մատ- կարելի է բնաւորութիւնը փոխել ղաշ ատենէն) կ'ուրի (ծռուել)։
 Ինչպէս պէտքն է։
- Ուռագ (կամ դանակ) զուր սին նպաստաւոր կը խօսի, ծած- Երբ մէկը իր ազգականի մա- կըլով ճշմարտութիւնը։
 կըթ չտաշայ։
 Մարդերու փոխակարութիւնը
- Ուր կաթ ուրին պէտք կիգայ, իրենց համար աւելի վատ հետե- ւանը կ'ուեննայ։